

ÅRSPLAN 2018

LILLESANDSTRANDA BARNEHAGE

Lillesand barnehagen - fundament for livet, springbrett til verden

Hjertelig velkommen til Linnesstranda barnehage.
Det er med glede vi presenterer vår årsplan.
Vi mener at den på en god måte viser det vi står for og hva vi vil legge vekt på fremover.

Jeg har jobbet som styrer i Linnesstranda barnehage siden 2006.
Jeg opplever min jobb som allsidig, spennende og utfordrende. Den gir meg god anledning til å påvirke og styre hva vi skal satse på videre og hvordan vi skal gjøre denne jobben. Både innad i barnehagen og utad i kommunen.

Barnehagen har en stabil og godt balansert personalgruppe. De ansatte er i ulike alder, har ulike erfaringer og utdanning som utfyller hverandre i en spennende og utfordrende hverdag.

Barnehageområdet har endret seg enormt, spesielt de siste 10 årene. Barnehagen har blitt en del av utdanningssystemet, har fått et mye klarere samfunnsmandat og det settes mye større krav til barnehagens innhold. Kompetansekrav til barnehageansatte har også økt.

Samfunnet er i stadig endring og utvikling. Det er viktig at barnehagen og årsplanen følger med i utviklingen og blir dynamisk og bevegelig.

Barnehagen jobber etter "Lov om barnehager", "Rammeplan for barnehagen", Lier kommunes vedtekter, Lier kommunes handlingsplan og FNs barnekonvensjon.

I følge Lov om barnehager skal alle barnehager utforme en plan for driften.
Planen skal gi en oversikt over barnehagens pedagogiske virksomhet og er et arbeidsredskap for personalet.
Årsplan utarbeides av personalet og behandles av barnehagens samarbeidsutvalg (SU).

Barnehagens planer må sees i sammenheng med kommunal planlegging av barnehagesektoren og av barns oppvekstmiljø.

Årsplanens funksjon:

- Utgangspunkt for foreldresamarbeid.
- Arbeidsdokument for personalgruppen.
- Informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til eier, politikere og andre interesserte.

Handlingsprogrammet for Lier kommune forplikter oss til å sette fokus på enkelte områder i perioden 2018-2021. Dette betyr ikke at vi jobber mindre med andre fag og områder av barnas utvikling.

Barnehagen er med i «Være sammen», «Inkluderende barnehage- og skolemiljø» og «Sunne og aktive Liunger». Mer om disse prosjektene kan dere lese videre i teksten, blant annet, under «Fokusområder», «God pedagogisk ledelse» og «Fagområder».

Med ønske om et godt barnehageår for både små og store.

Silvana Hodic,
styrer

Innholdsfortegnelse

Barnehagens personale	side 3
Foreldremedvirkning	side 3
Foreldrerådets arbeidsutvalg – FAU	side 3
Barnehagens samarbeidsutvalg - SU	side 3
Barnehagens verdigrunnlag	side 4
Barnehagens grunnsyn	side 4
Fokusområder 2018-2021	side 5
Lek som læringsarena	side 5
Språk og kommunikasjon	side 6
Kropp, bevegelse, mat og helse	side 7
God pedagogisk ledelse	side 9
Samarbeid mellom hjem og barnehage	side 10
Barnas medvirkning	side 12
Grønne Lier og miljøfyrtårn	side 12
Trafikksikkerhet	side 13
Fagområder og progresjon	side 14
Dokumentasjon	side 21

BARNEHAGENS PERSONALE: grunnbemanning

Virksomhetsleder	Silvana Hodic	100%
------------------	---------------	------

SPURV (0-3 år)

Pedagogisk leder	Olena Panasenko	100 %
Pedagogisk leder i dispensasjon	Anja Støyl Pettersen	100 %
Barne- og ungdomsarbeider	Edyta Kakamala	100 %
Assistent	Toril Gustavsen	100 %
Assistent	Joanna Swiergon	100 %

FASAN og SVANE/STOR (3-5 år)

Pedagogisk leder	Guro G. Skotland	100 %
Pedagogisk leder	Anita Skogheim	100 %
Pedagogisk leder i dispensasjon	Naz Rahim	90 %
Barne- og ungdomsarbeider	Lise Kristiansen (vikar for Naz)	100 %
Assistent	Hege Embretsen	100 %
Assistent	Rita Håtveit	80 %
Assistent	Janne Lund	90 %

Lærling	Erlend Hjerpasen	100 %
---------	------------------	-------

Renholder	Personalhuset	30 %
-----------	---------------	------

Vikarer, egne:	Svetlana Solli Joanna Swiergon Lise Kristiansen	varierende
----------------	---	------------

Vikarbyrå:	Personalhuset	
------------	---------------	--

FORELDREMEDVIRKNING

Alle foreldre som har barn i barnehagen, er medlemmer av barnehagens foreldreråd. Foreldrerådet velger et arbeidsutvalg (FAU) som er foreldrestemmen overfor barnehagen. FAU skal blant annet sikre reell medvirkning fra foreldre og ha medansvar for at barnas oppholds- og læringsmiljø er trygt og godt. FAU skal representere alle foreldre i barnehagen og bidra til at samarbeidet mellom hjem og barnehage er godt.

FORELDRERÅDETS ARBEIDSUTVALG (FAU)

Leder	Kristin S. Berke
Medlem	Karen M. Bugge
Medlem	Lisa Wolme
Medlem	Veronica Buoy Vehn
Medlem	Pernille Rasmussen

BARNEHAGENS SAMARBEIDSUTVALG (SU)

SU leder	Kristin S. Berke
SU nestleder	Guro G. Skotland (SU nestleder)/Anita Skogheim (vara)
”	Edyta Kakamala/Rita Håtveit (vara)
Eierrepresentant	Silvana Hodic (styrrer)

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

Likeverd og likestilling: vi skal møte hvert enkelt barn som det unike mennesket det er og der hvor den enkelte er for øyeblikket. Det skal være rom for ulikheter. Alle skal ha samme muligheter til vekst og utvikling.

Respekt: Gode møter mellom mennesker innebærer respekt for og tillit til hverandre. Tilliten skapes gjennom en åpen og ærlig dialog mellom to likeverdige parter.

Tilhørighet: Alle skal føle seg velkomne i Linnestranda barnehage og være en del av felleskapet. Tilhørighet handler om nærhet, vennskap, felleskap, hjerte- og husrom, og at alle blir sett på som likeverdige, uansett funksjonsnivå, alder, kjønn, hudfarge, religion, livssyn og familiebakgrunn.

Samspill: Samspill skjer i relasjon mellom mennesker. Miljøet i barnehagen skal være preget av åpenhet, anerkjennelse, toleranse og dialog.

BARNEHAGENS GRUNNSYN

Vårt grunnsyn bygger på vårt verdigrunnlag.

Vårt hovedmål er at *hver og en i Linnestranda barnehage skal føle seg unik og verdifull.*

Dette betyr at vi skal:

Vise positiv grunnholdning i møte med andre.

Respektere hverandre og akseptere ulikheter.

Få til et godt samspill og jobbe for gode relasjoner mellom barn/barn, barn/voksen og voksen/voksen.

Hvordan blir våre mål og visjoner til en sannhet i hverdagen?

En stabil og kompetent personalgruppe legger til rette for den gode barndommen og utviklingen gjennom planlegging, organisering og tilrettelegging i hverdagen, slik at Linnestranda barnehage oppleves som et godt og trygt sted å være både for barn, foresatte og personale.

For å nå målene skal personalet:

Være der barna er og ha god tid til hvert barn.

Se og lytte til enkeltbarnet og ta barna på alvor.

Være tilstedeværende og tydelige voksne.

Være gode rollemodeller.

Sette grenser på en positiv måte.

Legge til rette for aktiviteter der hvert enkelt barn opplever utfordring og mestring.

Bidra til at barna utvikler god selvfølelse.

Bidra til at barna utvikler empati og lærer å vise omsorg.

I Linnestranda barnehage jobber vi aktivt for at barna skal oppleve glede, mestring, vennskap, anerkjennelse, omsorg og varme.

Vi legger til rette for en tett dialog med foresatte og jobber aktivt for at våre familier skal oppleve støtte og omsorg og få profesjonell hjelp når det trengs.

FOKUSOMRÅDER 2018-2021

Barnehagens innhold skal være variert og allsidig og skal utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer som støtter dets utvikling.

Både i Kvalitetsplanen for Lier barnehagene 2015-2018, og i Lier kommunes HP (Handlingsprogram) 2018-2021, ble følgende fokusområder vedtatt:

- Lek som læringsarena
- Språklig kompetanse
- Barn i fysisk aktivitet
- God pedagogisk ledelse

I tillegg til disse områdene, forholder vi oss til de statlige føringene som har fokus på matte og bruk av digitale verktøy.

Med digitale verktøy mener vi blant annet data, skriver, cd spiller, kopimaskin, kamera, iPad og SmartBoard.

Verden blir mer og mer digitalisert og dette går fort fremover.

Generasjonene som vi har nå i barnehagen vil leve i en helt annen verden enn den vi lever i nå i dag.

«Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna. Samtidig skal digitale verktøy brukes med omhu og ikke dominere som arbeidsmåte. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier». (*Rammeplan for barnehagen, 2017*)

Barnehagen kjøpte Bee Bot i desember 2017, det er en prisbelønnet programmerbar robot som er enkel å bruke. Den kan brukes til begreps- og retningstrening og trener også logisk tenkning. En kan lage en rekke oppgaver som barna skal utføre i samarbeid, som f.eks. finn veien til postkontoret, butikken og andre steder, tell med Bee-Bot, lag steder og begreper som Bee-Bot skal kjøre til osv.

Hvordan disse brukes i hverdagen kan dere lese om litt lengre nedover i teksten under punktet: «Fagområder og progresjonsarbeid».

Lek som læringsarena

Lek er førskolebarnas viktigste aktivitet. Ingen andre arenaer kan by på så mange varierte muligheter for barn til å oppleve seg selv i forhold til andre.

Lek er en spontan, skapende prosess som er styrt av barnet selv.

I leken lærer barna å omgås hverandre, ta egne valg, tilpasse seg, løse konflikter, komme til enighet, vise hensyn og ta initiativ hver sin gang.

Samtidig bearbeider barna sine inntrykk og tilpasser tanker og opplevelser til sitt eget utviklingsnivå.

Derfor skal leken ha gode vilkår i vår barnehage med nok tid og plass, godt og variert utstyr og tilstedeværende voksne som er bevisste viktigheten av å være aktive i barnas lek.

Barnehageåret 2018-2021 fokuserer vi på *rollelek*.

Deltagelse i rolleleken både fordrer og videreutvikler barns lekeferdigheter.

Barna må konsentrere seg for å oppfatte lekekonteksten, de må holde rede på rollefordelingen i lekegruppen, kommunisere, og samtidig må de kunne holde i gang og videreutvikle et felles leketema.

Barna bruker og utvikler ordforråd, øver på å kommunisere effektivt i flere forskjellige situasjoner, uttrykke det som er relevant i den aktuelle situasjonen, og øver på å tilpasse språket til samtalepartnerens behov.

Gjennom samspill med andre i leken får barnet svar på hvem det er. Ved at barnet får prøvd seg ut i kommunikasjon og samspill med andre, utvikler og avgrensner barnet sitt eget jeg.

Mestringsaspektet er også viktig. Rollelek er den form for lek som gir barnet umiddelbare og løpende reaksjoner på dets adferd. Hvis et barn mestrer de utfordringer det blir stilt overfor, vil det oppnå en indre tilfredsstillelse (indre motivasjon), noe som gir det en positiv følelse. Denne økte kompetansefølelsen vil ha en stimulerende virkning på barnets oppfatning av seg selv og sin egen dyktighet, og barnets motivasjon for lignende adferd, f.eks. i andre leksituasjoner, vil bli styrket.

Både språk og selvfølelse er viktige faktorer som er med på å danne grunnlaget for barnets sosiale utvikling og tilpasning.

Rolleleken utvikler barnets samarbeidsevner. For å starte og opprettholde leken må barna lære seg å forhandle (f.eks. bli enige om leketema), de må gjøre kompromisser (f.eks. bli enige om hvem som skal ha hvilke roller), og de må på forskjellige måter være villige til å hjelpe hverandre. På bakgrunn av dette, kan rolleleken bidra til at barnets evne til samarbeid med andre øker, noe som er en svært viktig egenskap når barnet skal knytte sosiale relasjoner.

Språk og kommunikasjon

Vi ønsker at barna utforsker egne tanker, følelser og opplevelser.

Barna må få hjelp til å finne ord slik at de blir i stand til å beskrive sin situasjon og sine behov gjennom språk.

Å få varierte og rike erfaringer er avgjørende for å forstå begreper. Å samtale om opplevelser, tanker og følelser er nødvendig for utvikling av et rikt språk.

Vi i Linnestranda barnehage jobber aktivt med å tilrettelegge for meningsfulle opplevelser, og skape tid og rom for bruk av nonverbalt og verbalt språk i hverdagsaktiviteter, lek og i mer tilrettelagte situasjoner. Det er viktig at voksne snakker med barn, snakker om det som er rundt oss, sier og gjentar hva ting heter, om og om igjen, i en naturlig setting.

Språk og språklige uttrykksformer er til stede hele tiden i den daglige aktiviteten.

Personalgruppen skal være seg bevisst viktigheten av å kommunisere med barn, ikke bare under tilrettelagte aktiviteter men i alle daglige omsorgssituasjoner som blant annet bleieskift, måltid og på- og avkledning.

Noen barn har et annet morsmål enn norsk og lærer norsk som andrespråk i barnehagen.

Det er viktig at barna blir forstått og får mulighet til å uttrykke seg.

Barnehagen støtter barnas bruk av morsmål og arbeider samtidig aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse i barnehagen. Dette skjer i samarbeid med hjemmet.

Barnehagen bruker kartleggingsverktøyet TRAS (Tidlig registrering av språkutvikling i daglig samspill).

Språkgrupper, høytlesing, dramatisering, spill, rollelek, musikk, er noen av metodene vi bruker i språkopplæringen.

Vi i Linnestranda barnehage har fokus på positiv kommunikasjon og grensesetting.

Fokuset er på det barnet skal gjøre i stedet det det ikke skal gjøre. For eksempel sier vi:” Vi går rolig» istedenfor å si:” Ikke løp”, eller:” Du får mer melk når du spiser litt av brødskiven” i stedet for:” Du får ikke mer melk før du spiser litt av brødskiven din”.

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

«Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov». (*Rammeplanen for barnehagen, 2017*)

Kropp, bevegelse, mat og helse

«Vaner og handlingsmønstre tar form allerede fra tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder, kan vare livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse.» *Rammeplan for barnehagen, 2017*

Fysisk aktivitet:

Barna elsker å være ute.

I tillegg til dette er naturen det perfekte stedet for å utvikle grunnleggende grov- og finmotoriske ferdigheter. Her får de automatisk trening i å bruke kroppen på forskjellige måter, på sine egne premisser og etter sitt utviklingsnivå. Barna trenger opplevelsen det gir å være ute i all slags vær; i snø sol, vind og regn og med å bevege seg i variert terreng. Disse varierte inntrykk og erfaringer skaper kreativitet i leken og hverdagslige aktiviteter. Barna trenger å være ute for å bli sunne og friske. Samtidig utvikler de kjennskap og positive holdninger til å lære å ta vare på naturen.

og
mer

I Linnestranda barnehage er vi mye ute i all slags

Vi har fast turdag og vi har stort fokus på at barna skal være ute minst to timer daglig for å få både frisk luft og dagslys. Dette blir selvfølgelig praktisert så lenge værforhold tillater det. Når vi er mye ute ser vi også at barna viser mer glede i forhold til aktiviteter inne.

Turdag er på tirsdager (gjelder 3-5-åringer) og er en viktig og veldig populær aktivitet i Linnestranda barnehage. På disse turene leker barna i tillegg har man organiserte aktiviteter, lærer om naturen, samler naturmaterialer til formingsaktiviteter, utfordres fysisk og motorisk og lærer å mestre utfordringer og beherske kroppen. Turdagen utgår i desember og i skolen sine ferier da det foregår andre typer aktiviteter.

Den eldste barnegruppen på småbarnsavdelingen har sin egen turdag. En fast dag i uka går de på tur til et sted i nærmiljøet, ofte skogen på Gilhusodden. Der er det mange motoriske utfordringer og mye spennende å utforske. Tre av fire årstider spiser de også lunsj på tur.

På tirsdager (i forbindelse med tur) går en gruppe barn til *gymsalen på Gullaug skole*. Vi har planlagte aktiviteter og lek/spill på planen hvor barna både balanserer, klatrer, åler, kryper ruller, hinker, kaster/sparker ball (trener på øye-hånd/øye-fot koordinasjon) og mye annet. Aktiviteten er voksenstyrt med et formål om å trene opp bestemte ferdigheter.

Makspuls: hver dag på alle avdelinger, ut i fra barnas egne forutsetninger og ønsker.

Linnestranda barnehage er med i prosjektet «Livslang bevegelsesglede» som igjen er en del av SAL (Sunne og aktive Liunger) prosjektet.

Et av målene er at alle barn skal oppnå makspuls i løpet av dagen.

Vi bruker ulike metoder som er tilpasset barnas alder og forutsetninger.

De minste bruker mye musikk, dans og bevegelse. De eldste har organiserte fysiske aktiviteter hvor de blant annet danser og løper til musikk, både inne og ute.

Friluftskurs: Hvert år organiserer våre turglade voksne et friluftskurs for førskolebarn på Skapertjern. Det er et todagerskurs med spill, lek, matlaging, utforskning og eventuelt trekking av ruser på Skapertjern med en fra Jakt og Jegerforbundet i Buskerud.

Svømming for 4 åringene: En hel dag på Drammensbadet hvor de får utfolde seg i vannet, utfordre seg selv, leke og ha det gøy!

Bibliotektur til Drammen for 3 åringene.

Helse:

Kosthold:

2014 -2017 var barnehagen med i et prosjekt i regi av UiO som heter «Bra med grønnsaker» og som hadde fokus på sunn mat og gode matvaner. Dette bygger vi videre på nå når vi er med i SAL-prosjektet.

Høsten 2017 startet vi med SAL (Sunne og aktive Liunger), området som omfatter kosthold og gode matvaner. Vi har allerede siden 2013 innarbeidet makspuls som er den delen av SAL som omfatter fysisk aktivitet.

Linnestranda barnehage ønsker å gi barna gode matvaner og vi har fokus på sunn mat. Den maten vi tilbereder i barnehagen, følger helsedirektoratets retningslinjer for sunt kosthold. Barnehagen skal servere grovt, fiberrikt brød, vanlig norsk pålegg med mest mulig rene produkter, frukt og grønnsaker.

Til drikke serveres vann og økologisk lettmelk. Vann er tørstedrikk mellom måltidene.

Etter anbefaling fra kostholdseksperter, oppfordrer vi til at barna spiser dagens første måltid hjemme.

Nyere forskning viser at det er av stor betydning for barns innlæring at barnet spiser i løpet av 30 minutter etter at det har stått opp om morgenen.

De barna som ikke har spist hjemme, kan spise medbragt mat i barnehagen mellom kl. 08.00 og 08.30.

Barnehagen serverer grønnsaker som mellommåltid kl. 10.00.

Veldig populært og særlig et viktig måltid for barna som kommer tidlig i barnehagen og spiser frokost hjemme.

Barnehagen serverer lunsj kl. 10.45-11.15 (Spurv) og 11.15-11.45 (Stor).

Barnehagen serverer frukt og knekkebrød/brød med pålegg kl. 13.45 (Spurv), 14.30 (Stor).

En dag i uka har vi hjemmelaget, varm mat. Barna hjelper til med å lage maten.

Vi er opptatt av at barna skal kjenne til og lære seg å like ulike sorter mat.

Matsituasjonen skal være en rolig og hyggelig mestrings- og lærings situasjon som skal bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger, kunnskap om kost, hygiene, folkeskikk, verbal/nonverbal kommunikasjon og samhandling.

God pedagogisk ledelse

«Regjeringens ambisjon er å sikre barnehager av god kvalitet, og til å oppfylle dagens krav til pedagognorm og å øke andelen ansatte med relevant utdanning».

Personalets faglige og personlige kompetanse er barnehagens viktigste ressurs. God pedagogisk ledelse av barnegrupper er viktig for barnas mestring, utvikling og læring. Kvalitetsutvikling henger nøye sammen med dokumentasjon og vurdering av barnehagens pedagogiske arbeid. Refleksjon danner grunnlaget for barnehagens utvikling som læringsarena.

Lier kommune satser på kompetanseheving for barnehage- og skolepersonale gjennom implementering av prosjektene SAL, Være Sammen og Inkluderende barnehage- og skolemiljø.

Barnehageområdet har fra 1.august 2017 fått en ny Rammeplan for barnehagen som også skal implementeres.

Den nye Rammeplanen setter enda mer fokus på god pedagogisk ledelse, livsmestring og helse, særlig psykisk helse og forebygging av mobbing.

“Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.» (Rammeplan for barnehagen, 2017)

Lier kommune har gitt alle barnehageansatte i Lier tilbud om kompetanseløft gjennom et kompetansehevingsprosjekt over flere år som heter «Være Sammen». Det er obligatorisk for kommunale barnehager.

Være Sammen er en arbeidsmetode som utvikler voksnes og barns evne til å bygge relasjoner og ha en moden forståelse av grenser.

Målet er en kollektiv praksis knyttet til den varme, grensesettende voksenstilen – den autoritative voksenstilen.

Være Sammen har stort fokus på relasjonens betydning for barnets selvbilde og tidlig normdannelse. Dette vet vi er en beskyttelsesfaktor mot negativ atferd og utestenging/mobbing. Målet er å heve kompetansen til alle ansatte i barnehagen, slik at kvaliteten i det daglige arbeidet med barna styrkes.

Barnehagene og skolene er med i prosjektet Inkluderende barnehage- og skolemiljø.

Prosjektet handler om tidlig innsats mot mobbing.

Målet med prosjektet er å styrke kompetansen hos ansatte til å skape og opprettholde gode barnehage- og skolemiljøer.

Det er et landsdekkende prosjekt.

Mye handler om det samme som i Være sammen, dvs. autoritative, tilstedeværende voksne som er gode rollemodeller og som bygger gode relasjoner, både seg imellom (grunnleggende for at vi kan fremstå som gode rollemodeller), voksen-barn og barn-barn relasjoner.

Fremme et trygt og godt barnehagemiljø hvor alle barn skal oppleve seg inkludert og ha venner, det er et godt forebyggende tiltak mot mobbing.

Voksne skal erkjenne barnas opplevelser og la dem medvirke og påvirke sin hverdag.

De kommunale barnehagene benytter systematisk observasjon gjennom metoden

«Barnehagevandring» for å følge opp, dokumentere og videreutvikle ønsket, god praksis.

«Barnehagevandring» er noe helt annet en styrerens daglig «Hei-runde» eller de daglige samtaler rundt barn, familier, aktiviteter og situasjoner.

Det er en systematisk observasjonsmetode hvor styreren observerer hver og en i personalgruppa for seg selv i tre ulike daglige arbeidssituasjoner/aktiviteter og gir dem tilbakemelding/veiledning, ut i fra det styreren observerer.

Kartleggingskjema benyttes i den metoden.

Ulike sider ved jobben observeres/videreutvikles, som blant annet: tilstedeværelse/tilgjengelighet, kommunikasjon med barn og voksne, rollemodellrollen, igangsetterrollen, konfliktløserrollen, tydelig voksen/positiv grensesetting, osv. «Barnehagevandring» tas i sammenheng med medarbeidersamtaler som hver og en av personalet har med styreren, minst, og obligatorisk, en gang i året.

Samarbeid mellom hjem og barnehage

Vi ønsker å utvikle et nært samarbeid mellom hjem og barnehage.

Et samarbeid som preges av gjensidig tillit, åpenhet og respekt for hverandre.

Foreldre og personalet har felles interesse i barnets beste. Det å kunne utfylle hverandre, er en forutsetning for å oppnå det beste for hvert enkelt barn.

Hvordan kan så du bidra til at det blir en helhet for barnet, hjemme og i barnehagen?

Her er noen punkter som kan være til hjelp:

- Ta tid til gode stunder og opplevelser sammen med barnet.
- Snakk med barnet ditt om det barnet er opptatt av.
- Snakk om hvordan barnet ditt har det.
- Vær en tydelig voksen og god rollemodell.
- Sett grenser på en positiv måte, bygg gode relasjoner.
- Si hva barnet får til og hva som er bra. Gi ros.
- Ha en åpen dialog med oss i barnehagen, fortell oss om barnet ditt, slik at vi kan møte ditt barn på en best mulig måte.

God informasjon fra barnehagen med videre oppfølging i hjemmet er også en viktig forutsetning for et godt samarbeid.

Hver måned sender avdelingene ut en detaljert månedsplan med tilbakeblikk på måneden som har gått og en oversikt over mål og aktiviteter for kommende måned.

Flere ganger i året sender styreren ut et infobrev: "Linnestranda Nytt" - hvor det informeres om ting og saker som skjer i barnehagen og/eller i kommunen/staten som påvirker vår hverdag.

Barnehagen sender også ut mer detaljerte småskriv i forhold til ulike aktiviteter og hendelser.

Barnehagen gir tilbud om to foreldresamtaler i året. På foreldresamtaler snakker vi sammen om ditt barns utvikling. Husk at foreldresamtaler er også en fin måte å medvirke i barnehagen på. I tillegg har vi foreldresamtaler fortløpende ved behov.

I Lier kommune gjennomføres brukerundersøkelse annethvert år. Vi setter veldig stor pris på deres engasjement og oppmuntrer dere til deltagelse.

Barnehagen har tverrfaglig samarbeid med flere hjelpetjenester i kommunen som f.eks. helsesøster, PP-tjenesten, Barnevernet. Ved behov samarbeider vi også med andre.

Samarbeid i overganger:

Når barnet begynner i barnehagen samarbeider barnehagen med foreldrene/foresatte.

Sammen legger vi til rette for at barnet får en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen tilpasser rutiner og organiserer tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Barnet og barnets familie får en kontaktperson på avdelingen. Personalet sørger for en tett oppfølging den første tiden slik at barnet får oppleve

tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. Dette er også viktig for barnets og familiens trygghet.

Overganger innad i barnehagen: fra Spurv til Stor:

Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe. I Linnestranda barnehage har vi rutiner for overgang mellom Spurv og Stor. Rutinebeskrivelse omfatter blant annet ferdighets-/mestringsskjema: hva barnehagen fokuserer på i god tid før barna går over til Stor, og plan for aktiviteter sammen med store barn. Mer informasjon får dere på foreldremøte og foreldresamtaler.

Overgangen mellom barnehage og skole:

Barnehagen, i samarbeid med foreldre/foresatte og skolen, legger til rette for at barna får en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning.

Lier kommune har i flere år hatt rutine på det.

Barnehagen og skolen utveksler kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen.

De eldste barna i barnehagen skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. I Linnestranda barnehage har de eldste barna førskolegruppe to ganger i uken, hvor det fokuseres på selvstendighet, trafikk- og brannsikkerhetsopplæring, og skoleforberedende aktiviteter: barna blir kjent med og videreutvikler interesse for bokstaver og tall.

Mer informasjon får dere på foreldremøte og foreldresamtaler.

Barnas medvirkning

De (barna) skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger. (Barnehageloven § 1 Formål, 2.ledd)

Vi i Linnestranda barnehage bruker flere metoder for å ivareta barnas rett til medvirkning. Disse finner dere videre i teksten under «Fagområder og progresjonsarbeid».

De minste barna kan ikke alltid uttrykke med ord hva de vil. Derfor må de voksne være våkne for deres andre måter å uttrykke seg på, for eksempel gjennom kropp og mimikk. Vi observerer de minste barna så vi kan se hva de interesserer seg for og legger så til rette for at det de er opptatt av blir en del av barnehagedagen.

Barnehagen legger til rette for at barna kan være med og bestemme tema flere av månedene i året. De blir spurt om hvilke aktiviteter og leker de ønsker å ha, og blir spurt om hvordan de har det i hverdagen.

Vi har barnemøter, hvor ulike tema, som vennskap, ordensregler inne og ute, hvordan vi skal være mot hverandre drøftes. Barna kommer med mange gode og spennende innspill.

På den måten møter og erfarer barna de grunnleggende demokratiske prinsippene i det norske samfunnet.

Dette er også en fin måte å bli kjent med andres tanker og meninger og ta hensyn til dem, selv om de kan være ulike våre egne.

Grønne Lier og miljøfyrtårn:

Barnehagen er godkjent etter forskrift FOR 1995-12-01-928: Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, og følger retningslinjene for dette.

Barnehagen har referanseområde og bruker nærmiljøet ukentlig: Gilhusodden, uteområde på Gullaug skole, gamle jernbanelinja og andre nærområder.

Mer om dette har dere lest tidligere i teksten under overskriften: Kropp, bevegelse, mat og helse. Vi har fokus på miljøpedagogikk og bærekraftig utvikling i det daglige i barnehagen.

Vi skal bruke Loop: <http://loop.no> og Miljøagentene: <http://miljoagentene.no> i det pedagogiske opplegget.

Vi lærer barna å kildesortere, vi bruker naturmaterialer i prosjekter og gjenbraker materiell. Vi lærer barna at det er viktig å ta vare på naturen og dens ressurser: som f.eks. hvordan kan vi spare på varmt vann ved håndvasken, strøm, må lyset stå på når vi er ute/har turdag, lukker vi ytterdør på vinteren, toalett- og håndpapirforbruk.

Linnesstranda barnehage er en miljøfyrtårnvirksomhet og følger retningslinjene og krav som stilles for dette.

Vi oppfordrer dere til å følge opp noen av barnehagens miljøtiltak hjemme og snakke om dette med deres barn.

Trafikksikkerhet

Kommunestyret har fattet følgende vedtak:

«For å sikre at trafikksikkerhetsarbeidet blir samordnet skal kommunen:

Bli godkjent som «Trafikksikker kommune».

Ansvar: Rådmannen.

Når: Innen sommer 2018».

Disse kriteriene/krav stilles for barnehagen

De fleste er allerede innarbeidet i hverdagen.

Kriterier, Alle kriterier gjennomgås på møtet	Nødvendig dokumentasjon må sendes inn fra <u>alle</u> barnehagene
<p>Barnehagens trafikkopplæring integreres som en del av omsorgs- og opplæringsarbeidet og nedfelles i barnehagens årsplan.</p> <ul style="list-style-type: none">• Barna lærer trafikkregler for fotgjengere.• Barna lærer om bruk av sansene sine i trafikken.• Barna lærer om bruk av bilbelte, sykkelhjelme og refleks.	<p>I Linnesstranda barnehage er trafikksikkerhetsopplæring en del av det pedagogiske opplegget. Trafikksikkerhet og trafikkregler skal være et fast tema på våre månedsplaner. Voksne lærer barna, ut i fra deres egne forutsetninger, om trafikksikkerhet og om hvordan vi oppfører oss som fotgjengere når vi går på tur langs trafikkerte veier. Barna lærer viktigheten av bruk av refleksvester og refleks generelt, bruk av bilbelter og sykkelhjelme. Voksne lærer barna, ut ifra deres egne forutsetninger, å bruke sansene sine; særlig syn og hørsel og diskutere hva som kan være farlig i trafikken. Linnesstranda barnehage har ekstra fokus på trafikksikkerhetsopplæring av førskolebarn gjennom det pedagogiske opplegget Tarkus: https://www.tryggtrafikk.no/tema/barnehage/tarkus/</p>

	Barnehagen er medlem av Barnas Trafikkklubb .
Barnehagen stiller krav til busselskap og drosjer om belter og trafikksikker atferd ved kjøp av transporttjenester.	Barnehagen skal ha risikovurderinger, handlingsplaner og tiltakskort/rutiner for uforutsette faresituasjoner og hendelser på turer til fots, bil eller kollektivtransport. De skal gjennomgås og justeres årlig på personalmøter/planleggingsdager. Barnehagen stiller krav om sikkerhetsbelter ved kjøp av transporttjenester. Barnehagepersonalet gjennomfører årlig trafikksikkerhetskurs «Sikkerhetsrommet» og førstehjelpskurs annethvert år.
Barnehagens ansatte kjenner rutiner for håndtering av uforutsette faresituasjoner og hendelser på turer.	
Barnehagen har utarbeidet rutiner for å ivareta sikkerheten på turer til fots, med bil eller kollektivtransport.	
Barnehagen har rutiner for å ivareta barnas sikkerhet ved barnehagens parkeringsplass og port. Disse gjennomgås årlig med foreldre og ansatte. Barnehagen påvirker foreldrene til å sikre barna på vei til og fra barnehagen. Trafikksikkerhet og trafikkopplæring er et årlig tema på foreldremøter	Trafikksikkerhet skal være fast tema på foreldremøter. Følgende tema skal bli tatt opp: Bringe-/hentesituasjoner: Mange samtidig på parkeringsplassen: være oppmerksomme på at barna ikke har utviklet syn- og hørselssans og at de handler impulsivt/kjenner ikke til konsekvensene. Bruk av bilbelte og riktige barnestoler. Om å ha barna alene i bilen med nøkkelen i, eller motoren i gang. Snakke om hvordan vi som voksne påvirker barn, om vårt ansvar som voksne og om å være en god rollemodell i trafikken.

Fagområder og progresjonsarbeid

I løpet av de 4-5 årene som barnet går i barnehage, skal det oppleve mestring og få oppgaver som gir barnet mulighet til å lære noe nytt og utvikle seg på alle områder.

Alle barn får ikke oppleve alt samtidig, selv om de går på samme avdeling. Ut i fra barnas alder, interesser og forutsetninger, deler vi dem i mindre grupper og tilrettelegger aktiviteter slikt at de får ulike utfordringer og opplever at de lærer stadig mer.

Vi har delt progresjonsarbeidet vårt etter fagområdene rammeplanen sier vi skal jobbe etter.

Vi ønsker å gi barna gode opplevelser og erfaringer som fører til trivsel og vekst.

Fagområde:	Hvorfor: Barna skal:	Hvordan: Barnehagen skal:
Kommunikasjon, språk og tekst 1-2 år:	Utvikle et variert ordforråd og begrepsforståelse og bruke språket som kommunikasjonsmiddel. Lytt og erfare. Bli kjent med lyd og rytme. Forstå/bruke en del vanlige hverdagsord. Synge enkle sanger.	Legge til rette for individuell trening, for gode læringssituasjoner, varierte erfaringer og opplevelser. Lese for barnet – pekebøker, dikt og billedbøker. Synge for og med barnet.

<p>2-3 år:</p> <p>3-4 år:</p> <p>4-5 år:</p> <p>5-6 år:</p>	<p>Bli kjent med enkle eventyr. Bli kjent med rim og regler. Skille ut enkle lyder. Øve på å følge enkle to-ledds instruksjoner. Bruke 2-3 ords setninger.</p> <p>Bli kjent med lengre eventyr og fortellinger. Kunne fortelle/gjenfortelle og fremføre. Leke/tøyse med språket. Bruke språket for å uttrykke følelser og ønsker. Lære primære farger.</p> <p>Bruke språk enda mer aktivt – lære preposisjoner. Øve på å sortere og kategorisere. Sette ord på sine meninger. Bruke språket til å løse konflikter og å skape positive relasjoner.</p> <p>Øve på å rime. Øve på å skrive navnet sitt. Skape tekst fra opplevelsene som de voksne skriver ned. Lange fortellinger, fortsettelsesbøker. Danne grunnlag til videre lese- og skriveopplæring.</p>	<p>Ha fokus på positiv verbal og nonverbal kommunikasjon.</p> <p>Ha tilstedeværende og reflekterte voksne som er gode rollemodeller.</p> <p>Legge til rette for: Rollelek Dramatisering Musikkstunder Høytlesing</p> <p>Bruke aktivt Snakke-pakke.</p> <p>Organisere språkgrupper.</p> <p>Bruke kartleggingsverktøyet TRAS (Tidlig Registrering Av Språkutvikling).</p> <p>Bruk av digitale verktøy som data, SmartBoard, iPad, kopimaskin, skriver.</p>
<p>Kropp, bevegelse mat og helse</p> <p>1-2 år:</p> <p>2-3 år:</p>	<p>Få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring.</p> <p>Få kjennskap til smaker og konsistenser. Drikke og spise maten selv. Kunne benevne kroppsdeler. Øve på å reise seg opp på egen hånd og gå stødig, krabbe, rulle. Sove/få nok hvile i løpet av dagen. Utforske nærmiljø, både inne og ute.</p> <p>Blitt gjort oppmerksomme på at de har tisset/bæsjet slik at de etter hvert kan si i fra selv. Få begynnende interesse for å bruke potte/toalett. Øve på påkledning og håndvask.</p>	<p>Organisere dagen slik at det finnes en gjennomtenkt veksling mellom perioder med ro, aktivitet og måltider.</p> <p>Være ute i all slags vær og i variert terreng.</p> <p>Legge til rette for aktiviteter som fremmer utvikling av barnets kroppsbeherskelse, grovmotorikk, finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.</p>

<p>3-4 år:</p>	<p>Lære å smøre maten selv. Øve på finmotoriske aktiviteter, blyant- og pinsettgrep. Være grovmotorisk aktive: hoppe, klatre, gå i trapper, springe. Gå lengre turer. Få nok hvile i løpet av dagen.</p>	<p>Ha fast turdag - på tirsdag Svane/ Fasan.</p> <p>Bruke gymsal på Gullaug skole.</p>
<p>4-5 år:</p>	<p>Få bevisst forhold til hygiene: håndvask etter toalettbesøk og før måltid Få kjennskap til sunn mat Få økte fysiske utfordringer: hoppe, sparke, klippe Gradvis slutte å bruke bleie, si i fra om behov for å gå på do. Vise utholdenhet i grovmotoriske aktiviteter. Tegne «hodefoting». Kaste og ta imot stor ball. Være med på matlaging. Gå på mer krevende turer med sekk.</p>	<p>Legge til rette for minst en «svømmedag» for 4 åringer på Drammensbadet.</p> <p>Organisere friluftskurs for førskolebarn på Skapertjern.</p> <p>Jobber med tema som gir kunnskap om menneskekroppen.</p> <p>Delta i prosjekter: SAL - «Livslang bevegelsesglede» med fokus på sunt kosthold og makspuls. «Bra med grønnsaker».</p> <p>Dyrke egen kjøkkenhage.</p>
<p>5-6 år:</p>	<p>Tegne og fargelegge med voksen. Blyantgrep. Mestre å balansere på en fot eller hinke. Klippe etter en strek. Lære tradisjonelle leker. Være klar til lengre turer i nærmiljøet.</p>	<p>Forholde seg til rutiner for gode måltider og hygiene i barnehagen som anbefales av Folkehelsemyndighetene.</p>
<p>Kunst, kultur og kreativitet</p>	<p>Opplære barna kunst og kultur og kunne uttrykke seg estetisk.</p>	<p>Styrke barnas kulturelle identitet og personlige uttrykk.</p>
<p>1-2 år:</p>	<p>Bruke sansene sine. Utvikle sin følsomhet til å lytte og iakttå. Møte og erfare materialer.</p>	<p>Legge til rette for ulike sanseopplevelser. Gjøre barna kjent med og la dem erfare og bruke ulike materialer.</p>
<p>2-3 år:</p>	<p>Få ytterligere erfaringer med ulike materialer. Bli kjent med litteratur via bøker: dikt og eventyr. Bli kjent med musikk. Skape egne opplevelser.</p>	<p>La barna møte og bruke ulike uttrykksformer.</p> <p>Formidle den norske kulturarven.</p> <p>Bidra til at barna blir kjent med bøker og musikk fra andre kulturer.</p>
<p>3-4 år:</p>	<p>Begynne å uttrykke seg gjennom materialer og sin egen kropp.</p>	
<p>4-5 år:</p>	<p>Ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.</p>	<p>Legge til rette for variert rollelek og dramatisering.</p>

5-6 år:	Lage egne skuespill og framføringer.	
Natur, miljø og teknologi	Utvikle kjærighet og omsorg til naturen og forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesket og naturen.	Å være ute i all slags vær.
1-2 år:	Utforske ute og innemiljø i barnehagen. Få erfaringer med ulike slags vær og årstider. Få erfaringer med variert terreng/underlag.	Stimulere barna til å oppleve med alle sanser. Stimulere barna til å undre seg over fenomener i naturen og teknologien.
2-3 år:	Lære hva man skal ha på seg av klær i de ulike årstidene. Oppleve glede ved å ferdes i naturen. Ta med ting fra naturen som kan forskes videre på i barnehagen. Bli kjent med noen dyrenavn, dyreløyer og spor. Få kjennskap til bruk av digitale verktøy: cd spiller, iPad, kamera, kopi maskin, SmartBoard.	Lære barn om hva man skal ha på seg av klær i de ulike årstidene. Legge til rette for at barna skal erfare enkle eksperimenter (som f.eks. vann- til is- til vann igjen osv.). Søppelsortering i hverdagen. Rydde fuglereservatet – dugnad hvert år i regi av fylkesmannen.
3-4 år:	Få kjennskap til miljøvern, lære om å ta vare på naturen ved f.eks. rydde etter seg. Få kunnskap om dyr, vekster og deres betydning for matproduksjon. Bli kjent med jordkloden, verdenskart og verdens befolkning. Ta i bruk digitale verktøy.	Dyrke egen kjøkkenhage. Bondegårdstur Svane/ Fasan. Friluftskurs for førskolebarn på Skapertjern. Turer. Bruke aktivt digitale verktøy som data, Ipad, kamera, skriver, kopimaskin, Bee-Bot, som er programmerbar robot som brukes til begreps-, retnings- og logisk tenkning (se under: Antall, rom og form).
4-5 år:	Utvikle et bevisst forhold til miljøvern. Lære mer om hva som skjer i naturen i de ulike årstidene. Lære mer om dyr, planter, insekter og fugler. Lære mer om ulike værtyper. Ta i bruk og erfare digitale verktøy i barnehagen. Utvikle digital dømmekraft.	Øke barns kunnskap om personvern, digital dømmekraft og nettvett. Alle barn har rett til privat liv, til å si sin mening og bli hørt. Barnehagen bruker og anbefaler for foreldre følgende side: Dubestemmer.no
5-6 år:	Videreutvikle barnas erfaringer med tekniske leker og teknikk i hverdagen. Mestre digitale læringsverktøy. Videreutvikle digital dømmekraft. Gjøre enkle eksperiment.	Temaarbeid.

	<p>Få mer kunnskap om hva som skjer i løpet av et døgn (sol/måne/dag/natt).</p> <p>Få mer kunnskap om solsystemet og naturens kretsløp (hvorfor har vi årstider).</p> <p>Få mer kunnskap om levekår: både i Norge og i verden – lett historisk tilbakeblikk.</p>	<p>Marked, FN-dagen, bøker og film.</p>
<p>Nærmiljø og samfunn</p>	<p>Styrke kunnskap om og tilknytting til lokalsamfunnet, natur, kunst og kultur, arbeidsliv, tradisjoner og levesett, og aktivt delta i felleskapet.</p>	<p>Sørge for at gutter og jenter får varierte utfordringer og like mye oppmerksomhet.</p>
<p>1-2 år:</p>	<p>Bli kjent med sin avdeling, etter hvert barnehagen og små og store som har tilknytting der.</p> <p>Opplive at hjemmet og barnehagen har en dialog og at det henger sammen.</p> <p>Føle at de er en del av et større felleskap.</p> <p>Være med på småturer i nærmiljøet.</p>	<p>Opplive trygge rammer og omsorg i hverdagen.</p> <p>Barna skal være i smågrupper.</p> <p>Turer.</p>
<p>2-3 år:</p>	<p>Bli kjent med nærmiljøet: f.eks. Gullaug skole, Gilhusodden, Få erfare at deres valg og handlinger kan påvirke situasjoner både for dem selv og andre.</p>	<p>Barnehagen skal gi barna anledning til meningsfylte møter med personer, arbeidsplasser og institusjoner i barnehagens nærmiljø.</p>
<p>3-4 år:</p>	<p>Opplive at alle er likeverdige uansett funksjonsnivå, kjønn, alder, hudfarge, språk, religion og familiebakgrunn.</p> <p>Opplive at det tas like mye hensyn til gutter og jenter.</p> <p>Få erfare å kunne påvirke sin hverdag – medvirkning.</p> <p>Bli kjent med samene som er Norges urbefolkning.</p> <p>Årlig tur til biblioteket i Drammen for Trostene.</p> <p>Årlig felles bondegårdstur.</p> <p>Få kjennskap til bruk av offentlig transport og trafiksikkerhet.</p>	<p>Personalet skal møte barnas spørsmål om det som opptar dem med undring, alvor og respekt. Snakke med barna og la dem undre seg og resonere.</p> <p>Bli kjent med samenes historie, språk og kultur. Markere Samenes nasjonaldag, 6.februar.</p>
<p>4-5 år:</p>	<p>Bli kjent med historiske endringer og kjente personer i nærmiljøet og landet.</p> <p>Lære om Barnekonvensjonen.</p>	<p>Trafiksikkerhetsopplæring er en del av det pedagogiske opplegget.</p> <p>Ekstra fokus på førskolebarn gjennom pedagogiske opplegget Tarkus.</p> <p>Barnehagen er medlem av Barnas trafikklubb.</p>

<p>5-6 år:</p>	<p>Delta i markeringer av historisk viktige datoer i nærmiljøet og landet. Årlig tur til Drammensbadet for 4-åringene. Årlig felles bondegårdstur.</p> <p>Få enda større medvirkning til å prege egen hverdag. Lære grunnleggende demokratiske prinsipper. Få utvidet kunnskap om og kjennskap til vår egen kommune og vårt land. Årlig tur til Brannstasjon i Drammen for førskolebarn. Årlig felles bondegårdstur.</p>	<p>https://www.barnastrafikkklubb.no/</p> <p>Barnehagen skal være oppdatert og opptatt av samfunnet og vise interesse for barns bomiljø og lokalmiljøets mange muligheter.</p>
<p>Etikk, religion og filosofi</p> <p>1-2 år:</p> <p>2-3 år:</p> <p>3-4 år:</p> <p>4-5 år:</p>	<p><i>Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier og holdninger (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver)</i></p> <p>Oppleve trygghet og omsorg. Erfare og kjenne på sine følelser. Få hjelp i konfliktsituasjoner. Bli kjent med høytider.</p> <p>Erfare og kjenne på sine og andre sine følelser og grenser. Vise respekt for andre levende skapninger. Jobbe aktivt med hvordan vi skal være mot hverandre. Kjenne til enkle symboler på kristne høytider og tradisjoner.</p> <p>Skal tilegne seg grunnleggende normer og verdier. Utvikle toleranse og interesse for hverandre og respekt for hverandres bakgrunn. Utvikle positive sosiale holdninger og handlinger som å hjelpe, oppmuntre, dele med andre, anerkjenne, inkludere, vise omsorg osv.</p> <p>Utvikle forståelse for andres perspektiver og tanker.</p>	<p>Bruke barnehagens verdigrunnlag bevisst i arbeidet med barna.</p> <p>Personalet må være seg bevisst den betydning de har som forbilder og opptre slik at barna kan få støtte i egen identitet og respekt for andre.</p> <p>Skape rom for opplevelser og undring.</p> <p>Rollelek.</p> <p>Barnemøter.</p> <p>Dramatisering.</p> <p>Ruge kyllinger.</p> <p>Barnehagen skal markere religiøse, livssynsmessige og kulturelle tradisjoner som er representert i barnehagen.</p> <p>Personalet skal møte barnas spørsmål om tro med undring, alvor og respekt.</p> <p>Barnehagen legger til rette for at barna kan være med og bestemme tema flere av månedene i året,</p>

<p>5-6 år:</p>	<p>Lære å utsette egne behov og ønsker i situasjoner som krever kompromisser og felles avgjørelser, innordne seg, takle konflikter og vente på tur. Få trening i hvordan en kan hevde seg selv og egne meninger på en god måte og tørre å stå imot gruppepress og ta initiativ til, eller bli med i, lek og samtaler som allerede er i gang.</p> <p>Lære å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Delta i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Møte og erfare grunnleggende demokratiske prinsipper.</p>	<p>blir spurt om hvilke aktiviteter og leker de ønsker å ha, og blir spurt om hvordan de har det i hverdagen.</p>
<p>Antall, rom og form</p> <p>1-2 år:</p> <p>2-3 år:</p> <p>3-4 år:</p> <p>4-5 år:</p>	<p>Opplive glede over å utforske og leke med tall, former og matematiske begreper.</p> <p>Utforske rom og erfare plassering og orientering. Bli kjent med ulike former og størrelser. Få kjennskap til tallene 1,2 og 3.</p> <p>Sortere størrelser og former. Kunne telle til tre. Få kjennskap til begrepene trekant, firkant og sirkel. Kunne skille begrepene stor og liten. Vite hva som er opp og hva som er ned.</p> <p>Begynne med peketelling. Oppfatte antall gjenstander opp til tre. Ordne gjenstander etter størrelse i rekke.</p> <p>Få tidsperspektiv – kjennskap til dagsrytme. Bruke ord om forholdet mellom størrelser. Kunne vise hva som er i midten. Kunne svare på hvor mange etter å ha telt fem ting.</p>	<p>Legge til rette for bruk av leker og spill i ulike former, størrelser og farger.</p> <p>Barnehagen skal støtte barnets matematiske utvikling med utgangspunkt i barnets interesser og uttrykksformer.</p> <p>Puttekasser.</p> <p>Tellebøker.</p> <p>Puslespill.</p> <p>Ipad/apper.</p> <p>Smart Board.</p> <p>Sanger, rim og regler med telling.</p> <p>Bruke dagstavla.</p> <p>Spille spill.</p> <p>Bygge Lego.</p>

5-6 år:	Kunne programmere «Bee bot» til å bevege seg i to ulike retninger for å komme til målet.	Bee Bot.
	Kunne programmere «Bee bot» til å bevege seg i minst tre ulike retninger for å komme til målet. Kunne kopiere enkle geometriske figurer. Lage egne mønster (f.eks. perler, tegning). Kunne telle til ti. Kunne kjenne igjen noen siffer. Få erfaringer med måleredskap, avstand, tid, vekt og volum.	Bee Bot. Bee bot skal brukes i aktiviteter i små grupper når vi jobber med temaene antall, rom, form, retningstrening og logisk tenking. Begynnende skriveopplæring.

Dokumentasjon

For at vi skal kunne utvikle vårt arbeid og forbedre vår praksis og årsplan er vi avhengig av respons fra foreldre/foresatte. Det er derfor viktig at foreldre/foresatte gir fortløpende tilbakemeldinger og ideer, slik at vi om mulig kan vurdere å endre praksis. En barnehage må være bevegelig. Vi har mulighet til å utvikle barnehagen hele tiden opp imot det som er best til enhver tid, både for brukere og personalet.

Personalet driver et løpende vurderingsarbeid, både av voksnes tilrettelegging og samarbeid, barnas utvikling og trivsel, samt barnehagens mål, innhold og arbeidsmåter. I tillegg vurderes barnehagens samarbeid med foreldre/foresatte. Personalets utvikling og trivsel blir også vurdert.

Noen evalueringsmetoder:

<u>Foreldre:</u> <ul style="list-style-type: none">• Foreldresamtaler• Foreldremøter • Daglig kontakt• Spørreskjema• Brukerundersøkelse	<ul style="list-style-type: none">• 2 ganger per år (sen høst og vår)• 1-2 ganger per år (september: for alle; mai/juni: for nye barnehagebarn/familier).• hver dag• av og til• annethvert år
<u>Barn:</u> <ul style="list-style-type: none">• Observasjon – ulike metoder	<ul style="list-style-type: none">• Fortløpende
<u>Personale:</u> <ul style="list-style-type: none">• Personalmøter• Planleggingsdager• Medarbeidersamtaler• Barnehagevandring• Medarbeiderundersøkelse	<ul style="list-style-type: none">• 6-8 møter per år• 5 per barnehageår• 1-2 ganger per år• 1-2 ganger pr år• annethvert år
<u>Administrasjon:</u> <ul style="list-style-type: none">• Tilsyn• Styremøter• Nettverksmøter• Resultatavtale med styrer• Rapporteringer	<ul style="list-style-type: none">• 1 gang i året• 8-10 møter per år• 8-10 møter per år• 1 gang per år• Månedlig, tertialt, årlig.

